

mgr Alicja Szeluga

Problemy wykonawcze w *Missa Popularis* na chór dziewczęcy i kwartet smyczkowy Mårtena Janssona

Słowa kluczowe: forma muzyczna, msza, problemy wykonawcze, kompetencje wokalne dziecka, chór dziewczęcy.

Streszczenie

Rozprawa „Problemy wykonawcze w *Missa Popularis* na chór dziewczęcy i kwartet smyczkowy Mårtena Janssona” jest studium badawczym nad zagadnieniami wykonawczymi w *Missa Popularis* Mårtena Janssona. Utwór ten jest kompozycją nowatorską, o ekspresyjnej wyrazistości, posiadającą interesujący związek tradycji muzycznej Kościoła katolickiego z ludową kulturą muzyczną Szwecji – kraju, z którego pochodzi kompozytor.

Analiza utworu ukierunkowana została na odkrycie związków muzyki z istotą modlitw liturgii mszy Kościoła Katolickiego, określenie środków zastosowanych do ich muzycznego opracowania, wskazanie problemów technicznych, które mogą powstać w czasie realizacji artystycznej utworu, podczas pracy z tak swoistym aparatem wykonawczym, jakim jest chór dziewczęcy. Główne zagadnienie pracy autorka ujęła w formie pytania: „Jakie problemy wykonawcze zawiera skomponowana na chór dziewczęcy i kwartet smyczkowy *Missa Popularis* Mårtena Janssona?”

Przedmiotem badawczym pracy stał się pięcioczęściowy utwór wokально-instrumentalny skomponowany na chór dziewczęcy (sopran I, sopran II, alt) i kwartet smyczkowy (skrzypce I, skrzypce II, altówka, wiolonczela).

Badania poprowadzono na różnych płaszczyznach: historyczno-teologicznej, muzycznej, wykonawczej pedagogicznej, psychologicznej oraz kulturowej, co z kolei zadecydowało o różnorodnych metodach badawczych. Metodą opisową przedstawione zostały zagadnienia dotyczące specyfiki pracy z chóralnym zespołem dziewczęcym, w tym kształcenia wokalnego oraz kwestie ukazujące formę mszy w aspekcie historyczno-liturgicznym. Metoda analizy dała możliwość prezentacji koncepcji twórczej dzieła, odsłoniła wielorakie związki słowno-muzyczne występujące pomiędzy jego wszystkimi

elementami oraz wskazała na problemy wykonawcze. Metoda porównawcza pomogła zweryfikować koncepcję twórczą kompozycji z jej realizacją artystyczną, zaś w wyniku syntezy dokonano uogólnień, wynikających z przeprowadzonych badań.

Praca składa się z trzech rozdziałów.

Rozdział pierwszy przedstawia psychopedagogiczne konteksty pracy z chórem dziewczęcym. Autorka omawia tradycję i stan obecny chóralistyki dziecięco-młodzieżowej w Polsce, przedstawia uwarunkowania kształcenia wokalnego dzieci i młodzieży oraz rolę śpiewu zespołowego w kształceniu ich kompetencji muzycznych i społecznych. Rozdział kończy opis pracy z tak specyficznym aparatem wykonawczym, jakim jest chór dziewczęcy.

Rozdział drugi zawiera charakterystykę budowy formalnej *Missa Popularis*. Zaprezentowana tu została forma mszy w liturgii i w muzyce oraz przedstawiony jej rozwój historyczny, a także architektura tekstu. W tej części pracy znajduje się również geneza kompozycji, analiza poszczególnych części oraz opis zawartych w utworze tańców szwedzkich.

Rozdział trzeci wypełnia ukierunkowana analiza w zakresie trudności technicznych i interpretacyjnych, wynikających z obranej przez twórcę i interpretatora koncepcji artystycznej, a także charakterystycznego zapisu partyturowego, poszczególnych sposobów rozwiązań problemów wykonawczych. W rozdziale tym zostały również omówione zagadnienia problematyki emisji głosu w chórze dziewczęcym.

Rozprawę dopełnia wstęp, zakończenie, bibliografia (68 jednostek piśmienniczych, w tym pozycje zwarte, encyklopedyczne oraz źródła elektroniczne), streszczenia w języku polskim i angielskim, a także aneks, w którym został umieszczony życiorys artystyczny kompozytora, transkrypcja przeprowadzonego z nim wywiadu, historia Chóru Dziewczęcego „Skowronki” z Poznania oraz elektroniczna wersja partytury kompozycji.

Missa Popularis to kompozycja oryginalna, a jej wykonanie zmusza do refleksji nad jej odmiennością. Realizacja artystyczna wymaga zrozumienia dzieła nie tylko w aspekcie muzycznym, ale również wiary i kultury Kościoła katolickiego oraz szwedzkiej muzyki ludowej. Zawarte w pracy uwagi oraz wnioski nad zagadnieniami wykonawczymi *Missa Popularis* wskazują, iż przygotowanie dzieła jest procesem złożonym, wymagającym doświadczenia i wiedzy. Omówiony utwór stanowi przykład wartościowej pod względem artystycznym kompozycji. Wśród jego wielu walorów należy wymienić kantylenowość oraz wokalność występującej w niej melodyki, zróżnicowaną – opartą na rytmach tańców szwedzkich – rytmikę, interesującą, będącą niekonwencjonalnym następstwem akordów, harmonikę a także ekspresywność fraz muzycznych.

Dysertacja „Problemy wykonawcze w *Missa Popularis* na chór dziewczęcy i kwartet smyczkowy Mårtena Janssona” poszerza wiedzę na temat realizacji przez chór dziewczęcy współczesnej muzyki wokalnoinstrumentalnej. Zawarte w pracy uwagi wykonawcze mogą stać się przyczynkiem do kompleksowej interpretacji kompozycji dla jej kolejnych wykonawców.

Alige Szelużo